

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 162/2021-37

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného Advokátskou kanceláriou [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] proti postupu Krajského súdu v Bratislave sp. zn. Z-2 20C/71/1992 a jeho uzneseniu z 28. apríla 2020 takto

r o z h o d o l :

1. Uznesením Krajského súdu v Bratislave č. k. 2Z-20C/71/1992 z 28. apríla 2020 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd.
2. Uznesenie Krajského súdu v Bratislave č. k. 2Z-20C/71/1992 z 28. apríla 2020 **z r u š u j e** a vec mu **v r a c i a** na ďalšie konanie.
3. Krajský súd v Bratislave **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **680,72 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 162/2021 z 23. februára 2021 prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu ústavnú sťažnosť sťažovateľa doručenú ústavnému súdu 4. augusta 2020, v ktorej sa domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) napadnutým postupom a uznesením. Sťažovateľ navrhuje zrušiť napadnuté uznesenie, priznať primerané finančné zadostučinenie 30 000 eur a náhradu trov konania.

2. Sťažovateľ 3. apríla 1992 podal žalobu o vydanie autorských diel na Okresnom súde Bratislava-vidiek proti žalovanému [REDAKOVANÉ] v likvidácii. Vec bola z dôvodu príslušnosti postúpená krajskému súdu, pretože prejednávane konanie sa týkalo nárokov podľa autorského zákona, ktoré v danom čase v prvom stupni prejednával ako vecne príslušný krajský súd, a to vo formácii samosudcu. Sťažovateľ uviedol, že vo veci konal už tretí zákonný sudca.

3. Po meritórnom rozhodnutí veci už krajským súdom Najvyšší súd Slovenskej republiky prvostupňové rozhodnutie zrušil s príkazom, aby bolo v prvostupňovom konaní vykonané ním predpísané dokazovanie. Sťažovateľ uviedol, že na najvyššom súde sa celkom 3-krát zmenil odvolací senát, pričom od roku 2012 po treťom zrušení prvostupňového rozsudku krajského súdu bola vec pridelená samosudcovi JUDr. Milanovi Chalupkovi. Spisové označenie veci pôvodne vedenej pod sp. zn. 20C/71/1992 bolo doplnené a preznačené na sp. zn. 2Z-20C/71/1992.

4. Krajský súd rozsudkom č. k. Z-2-20C/71/1992 zo 6. novembra 2012 žalobu zamietol, druhým a tretím výrokom rozsudku rozhodol o povinnosti žalobcu uhradiť náhradu trov znaleckého dokazovania štátu, ako i náhradu trov konania. Po odvolaní sťažovateľa najvyšší súd rozsudkom č. k. 6Co/14/2013 z 26. mája 2015 rozsudok vo veci samej potvrdil s odôvodnením, že „sťažovateľ nemal právo mať svoje programy v počítači jeho zamestnávateľa bez súhlasu tohto zamestnávateľa. Preto, ak zamestnávateľ sťažovateľovi programy vymazal a nevydal mu ich, nepochybil.“

5. Sťažovateľ 28. augusta 2015 požiadal o oslobodenie od povinnosti platiť súdny poplatok, pričom krajský súd žiadosť sťažovateľa zamietol. Podaním zo 14. marca 2016 sa sťažovateľ proti uzneseniu krajského súdu č. k. Z-2-20C/71/1992 z 23. februára 2016 odvolal a dôvodil, že konajúci sudca nedostatočne zistil majetnosť sťažovateľa. Predseda krajského súdu sťažovateľa informoval, že spisový materiál sa od 31. marca 2016 nachádza na najvyššom súde, preto jeho žiadosti o vydanie listín nevyhoveli. Sťažovateľ si z neexistencie listín v spisovom materiáli vyvodil dôkaz o zaujatosti konajúceho sudcu. Uznesením najvyšší súd č. k. 6Co/2/2016 z 22. februára 2017 zrušil uznesenie krajského súdu a vyhovel sťažovateľovi v celom rozsahu. Sťažovateľ bol vyzvaný, aby v lehote 15 dní vyplnil „Tlačivo pre dokladovanie pomerov strany konania, ktorá navrhuje, aby jej bolo priznané oslobodenie od súdnych poplatkov“. Krajský súd uznesením z 24. januára 2018 opakovane nepriznal oslobodenie od súdnych poplatkov a súd sťažovateľovu žiadosť zamietol. Uznesením krajský súd pre sťažovateľa z neznámeho dôvodu zmenil svoje zloženie, akoby vo veci konal namiesto samosudcu senát. Sťažovateľ 9. júla 2018 požiadal súd, aby sa ďalej konalo len o náhrade škody v takej výške, aká korešponduje zaplatenému súdnemu poplatku za dovolanie vo výške 200 eur. Krajský súd vyrubil poplatok za dovolanie vo výške 3 784 eur. Sťažovateľ svojím stanoviskom z 12. apríla 2019 pripomenul súdu svoje skoršie podanie a súd uznesením zo 16. decembra 2019 konanie pre nezaplatenie súdneho poplatku zastavil a rozhodol o trovách dovolacieho konania, ktoré priznal žalovanému. Rozhodol tiež o vrátení uhradeného súdneho poplatku 200 eur. V závere sťažovateľ zistil, že všeobecný súd pochybil pri určení výšky ním požadovaného poplatku, keď výzvou žiadal úhradu poplatku 3 784 eur, pričom v uznesení bez akéhokoľvek odôvodnenia tejto zmeny tvrdí neuhradenie poplatku vo výške 9 784 eur. Sťažnosť, ktorú sťažovateľ podal 10. januára 2020, krajský súd opäť (podľa názoru sťažovateľa) konajúci v nezákonnej zostave ako senát uznesením z 28. apríla 2020 zamietol. Právnomu zástupcovi sťažovateľa bolo predmetné rozhodnutie doručené 5. júna 2020.

6. Sťažovateľ argumentuje, že uznesenie krajského súdu má viacero závažných väd dosahujúcich porušenie označených práv. Konkrétne sťažovateľ namieta: *„konanie v senáte namiesto konania samosudcu, vyrubovanie poplatku za dovolanie bez akéhokoľvek rešpektovania nemajetnosti sťažovateľa, odvodzovanie „majetnosti“ sťažovateľa od neexistujúceho majetku, uvádzanie rôznych výšok súdnych poplatkov, nedbanie na podania sťažovateľa.“*

II.

7. Krajský súd vo svojom vyjadrení uviedol, že dovolacie konanie zastavil uznesením č. k. 2Z-20C/71/1992 zo 16. decembra 2019, žalovanému priznal náhradu trov konania v celom rozsahu a sťažovateľovi vrátil zaplatený súdny poplatok z dôvodu, že sťažovateľ neuhradil súdny poplatok za dovolanie podľa § 5 ods. 1 písm. a) zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov. Sťažovateľ podal proti rozhodnutiu najvyššieho súdu (ako odvolaciemu súdu) dovolanie, ktoré bolo doručené krajskému súdu 25. augusta 2015. Dňa 28. augusta 2015 požiadal sťažovateľ o oslobodenie od platenia súdnych poplatkov, ktorej žiadosti nebolo vyhovené. Sťažovateľ podaním doručeným krajskému súdu 22. júna 2018 priložil potvrdenie o zaplatení sumy 200 eur ako poplatok za dovolanie. Výzvou z 26. marca 2019 vyzval krajský súd sťažovateľa na zaplatenie súdneho poplatku vo výške 3 784 eur. Sťažovateľ si svoju poplatkovú povinnosť nesplnil v požadovanej výške, a preto uznesením vyššieho súdneho úradníka zo 16. decembra 2019 konanie zastavil. Sťažnosť sťažovateľa krajský súd uznesením 28. apríla 2020 zamietol. V zmysle § 9 ods. 3 písm. b) bodu rr) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) rozhodol krajský súd ako súd prvostupňový a vo veci konal samosudca podľa § 36a ods. 3 OSP. Počas trvania sporu nadobudol účinnosť nový procesný poriadok, podľa ktorého konanie začaté do 30. júna 2016 dokončia na súde, kde sa konanie začalo, avšak už nie je možné na krajskom súde tieto konania dokončiť prostredníctvom samosudcu, ale len v senáte (§ 44 ods. 2 Civilného sporového poriadku). Krajský súd uviedol, že v uznesení vyššieho súdneho úradníka je nedopatrením chyba v písaní, *„keď namiesto sumy 3.784 eur, súd v odôvodnení uviedol sumu 9.784 eur“*. Krajský súd v závere uviedol, že rozhodovacím procesom senátu alebo ktorýmkoľvek jeho členom neboli porušené práva sťažovateľa a ústavnú sťažnosť považuje za neopodstatnenú.

8. Sťažovateľ vo svojom ďalšom podaní uviedol, že 9. júla 2018 sťažovateľ podal dovolanie, to však bolo limitované samostatným podaním s názvom *„Obmedzenie rozsahu dovolania - čiastočná úhrada poplatku v konaní Krajského súdu v Bratislave č. k. 2Z-20C/71/1992 v dovolacom konaní o vydanie autorských diel a iné“*. Sťažovateľ obmedzil dovolanie len na tú časť výroku oboch rozsudkov, ktorou tieto rozhodli o žalobe v takej výške požadovaného nároku, akú uhradil priloženým kolkom 200 eur. Krajský súd na podanie nereagoval a *„napriek popísanému čiastočnému a významne rozsiahlemu späťvzatiu žaloby, miesto pôvodného poplatku vyrubil nezákonne nový vysoký poplatok“*. Sťažovateľ konštatuje, že odmietnutie jeho práva na odpustenie súdneho poplatku bolo neoprávnené a krajský súd sa k tejto skutočnosti nevyjadril. Sťažovateľ uviedol, že krajský súd súdny poplatok nazval zjavnou chybou v písaní až svojím vyjadrením v tomto konaní, keď dosiaľ považoval všetky sťažovateľove sťažnosti (opravné prostriedky) za neoprávnené v celom rozsahu a aj napriek upozorneniam sťažovateľa tvrdil, že súdny poplatok je vyrubený správne.

9. Zúčastnená osoba ([REDAKOVANÉ] , likvidátor spoločnosti [REDAKOVANÉ] v likvidácii, [REDAKOVANÉ]) na výzvu ústavného súdu z 19. marca 2021 doručенú zúčastnenej osobe 1. apríla 2021 nereagovala.

III.

10. Ústavný súd vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny už judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa listiny (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

11. Vychádzajúc z podstaty námietok sťažovateľa, ústavný súd konštatuje, že zásadne nie je oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie práva s ústavou, prípade medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 5/00, I. ÚS 17/01, III. ÚS 391/09). Ústavný súd nevykladá iné ako ústavné zákony, a preto musí preskúmať len to, či sa tieto zákony nevyložili spôsobom, ktorý je svojvoľný (arbitráry) alebo ústavne neudržateľný pre zjavné pochybenia alebo omyly v posudzovaní obsahu takýchto právnych úprav (II. ÚS 348/08).

12. Podstata základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy). Všeobecný súd by preto mal vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení svojho rozhodnutia dbať na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé. Všeobecný súd musí súčasne vychádzať z toho, že práve tieto súdy majú poskytovať v civilnom súdnom konaní materiálnu ochranu zákonosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov (napr. IV. ÚS 1/02, II. ÚS 174/04, III. ÚS 117/07, III. ÚS 332/09).

13. Ústavný súd po preskúmaní námietok a argumentov sťažovateľa, ako aj odôvodnenia napadnutého uznesenia krajského súdu považuje právne závery krajského súdu za ústavne neudržateľné a odôvodnenie napadnutého uznesenia krajského súdu (bod 11) za arbitrárne.

14. V odôvodnení napadnutého uznesenia (bod 11) krajský súd uviedol: „Z obsahu napadnutého uznesenia vydaného súdnym úradníkom, mal súd za preukázané, že súdny úradník správne zastavil konanie, nakoľko žalobca nezaplatil poplatok za dovolanie, na zaplatenie ktorého bol vyzvaný výzvou zo dňa 26.03.2019, pričom ho upozornil, že konanie bude zastavené, ak nebude poplatok v lehote 10 dní zaplatený.“ Sťažovateľ krajskému súdu podal 9. júla 2018 dovolanie proti rozsudku najvyššieho súdu č. k. 6Co/14/2013 z 26. mája 2015 a uhradil súdny poplatok vo výške 200 eur. Podaním dovolania vznikla žalobcovi povinnosť zaplatiť poplatok za dovolanie § 5 ods. 1 písm. a) zákona o súdnych poplatkoch. Poplatok za dovolanie v predmetnej veci bol súdom (vyšším súdnym úradníkom) vyčíslený v nesprávnej výške 9 784 eur, ktorú skutočnosť sťažovateľ namietal.

Sťažovateľ bol krajským súdom vyzvaný na úhradu 2 256 eur a následne na úhradu nového súdneho poplatku vo výške 3 784 eur. S poukazom na nedostatočné zaplatenie súdneho poplatku bolo uznesením vyššieho súdneho úradníka konanie zastavané. Krajský súd následne v odôvodnení napadnutého uznesenia neustálil správnu výšku súdneho poplatku, len stroho skonštatoval, že pre nezaplatenie súdneho poplatku bolo konanie zastavené.

15. Ústavný súd už judikoval, že pokiaľ odôvodnenie napadnutého uznesenia je nedostatočné v takej miere, že nedáva uspokojivé odpovede na všetky rozhodujúce právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, potom odôvodnenie rozhodnutia súdu možno považovať za nedostatočné. Ústavný súd musí konštatovať, že krajský súd pri odôvodňovaní napadnutého uznesenia postupoval nielen s chybami s dôsledkom zavádzania sťažovateľa, ale aj arbitrárne. Krajský súd nijako nevysvetlil, z akého dôvodu sa nedalo pokračovať v konaní o zaplatenie sumy korešpondujúcej už len uhradenému súdnemu poplatku. Ústavný súd dospel k záveru, že v tomto prípade vidí porušenie označených práv sťažovateľa, pričom krajský súd sa právne korektným a zrozumiteľným spôsobom nevyrovnal s vyrubení súdneho poplatku sťažovateľa za podané dovolanie, ktoré viedlo k zastaveniu dovolacieho konania. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k záveru, že napadnuté uznesenie krajského súdu je ústavne neudržateľné, a preto napadnuté uznesenie zrušil a vec vrátil krajskému súdu na ďalšie konanie.

16. Vo vzťahu k sťažnostnej argumentácii týkajúcej sa „nezákonného senátu“ ústavný súd konštatuje, že krajský súd vo svojom vyjadrení správne uviedol, že dňom 1. júla 2015 vstúpil do účinnosti nový Civilný sporový poriadok, podľa ktorého s poukazom na § 44 ods. 2 „na krajskom súde koná a rozhoduje senát, pričom podľa ust. § 470 ods. 4 CSP, sa konania začaté do 30. júna 2016 končia na súde, na ktorom konanie začalo, teda vecne, miestne, kauzálné a funkčne príslušnom súde podľa právnych predpisov účinných do 30. júna 2016“. Z uvedeného vyplýva, že konanie na krajskom súde je možné rozhodnúť len senátnou formáciou.

IV.

17. Ústavný súd vzhľadom na nápravu v dôsledku derogácie napadnutého uznesenia o relutárnej satisfakcii nerozhodoval. N druhej strane priznal sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia za 2 úkony právnej služby vykonané v roku 2020 (prevzatie, príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti) v sume dvakrát po 177 eur, režijný paušál v sume dvakrát po 10,62 eur spolu s 20 % DPH a jeden úkon vykonaný v roku 2021 (replika) 181,17 eur a režijný paušál 10,87 eur spolu s 20% DPH. Celková hodnota náhrady trov právneho zastúpenia tak predstavuje sumu 680,72 eur (§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. júna 2021

Robert Šorl
predseda senátu